

సాహిత్య ప్రక్రియగా అనువాద సాహిత్యం - ఒక పరిశీలన

డా॥ గౌరవప్ర శ్రీనివాస్

తెలుగు శాఖాధిపతి, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, చింతలపూడి, ఏలూరుజిల్లా, ఆంధ్రప్రదేశ్

Article Received: 25/06/2025 Article Accepted: 28/07/2025 Published Online:
31/07/2025

DOI:10.53414/Sahityatharangini.2025.2335

1. ఉపోద్ఘాతము :

తెలుగు సాహిత్య ప్రక్రియలో ప్రస్తుతం చాలా ప్రాచుర్యాన్ని సంపాదించుకున్న ప్రక్రియ అనువాదం. అనువాద రచన సాహిత్యంలో చాలా కాలం నుండి వస్తుంది. అయితే అప్పటికి ఇప్పటికి అనువాద రచనలలో ఎన్నో మార్పులు కనిపిస్తున్నాయి. ప్రారంభ దశలో ఏదైనా ఒక భాషలోని విషయాలను మరొక భాషలోకి అనువదించడానికి ప్రత్యేకమైన పద్ధతులు లేవు. కాని కాలక్రమేణా సాహిత్యంలో అనువాదం యొక్క ఆవశ్యకత పెరిగింది.

ఒక భాషలోని సాహిత్యాన్ని ఇతర భాషలలోకి అనువదించడానికి అనుకూలమైన సాధనం అనువాదం అనువాదాల వల్ల, సాంకేతిక, సాంఘిక, సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ, మత, జాతి పరమైన విభిన్నాంశాలను అన్ని భాషల వారు తెలుసుకోవడానికి, నేర్చుకోవడానికి ఉపయుక్తంగా వుంటుంది. అలాంటి అనువాద ప్రక్రియను తెలుగు సాహిత్యంలో నేడు విరివిగా ఉపయోగించుట కనిపిస్తుంది. దానిని ఒక్కసారి పరిశీలిద్దాం.

2. అనువాద సాహిత్యం అంటే :

తెలుగు సాహిత్యంలో అనువాదయుగ్మం నన్నయతో ప్రారంభమైంది. సంస్కృత భారతాన్ని తెలుగులో అనువదించుట తెలుగు సాహిత్యంలో గొప్ప సాహిత్య ప్రక్రియకు నాంది పలికాడు నన్నయ. అది చాలా కాలం విమర్శకు కూడా గురైంది. అది స్వతంత్ర రచన కాదన్నారు. అలా సాగిన అనువాదాలు తరువాత కాలంలో విస్తృతంగా వెలుగులోకి వచ్చాయి. ప్రతి భాషలోని ఉత్తమ సాహిత్యాన్ని

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-3, (July-Sept), 2025

అన్ని భాషలలోకి అనువాదం చేయడం మొదలైంది. ఆధునిక సాహిత్యయుగం ప్రారంభం నుండి అనువాదం యొక్క ఆవశ్యకత, విస్తృతి పెరిగింది. “ఒక భాషలో ఉన్న విషయాలను మరో భాషలోకి సమానంగా మార్చే ప్రక్రియను అనువాదమని” ఆంగ్లం విమర్శకుల అభిప్రాయం. ఒక భాషలో సృష్టించబడిన బహుళ ప్రజాదరణ పొందిన సాహిత్యాన్ని మరో భాషలోకి అనువదించేదే అనువాద సాహిత్యం. దీనికి మంచి భాష, ధారణ శక్తి, ప్రావీణ్యం, సమయస్ఫూర్తి, చతురత వంటి లక్షణాలు వుంటే అది మంచి అనువాద సాహిత్యం అవుతుంది.

3. వివిధ అనువాద పద్ధతులు :

తెలుగు సాహిత్యంలో విశిష్టమైన ప్రక్రియలు పద్యం, నవల, నాటకం, కవిత ఇలా ఎన్నో ఉన్నాయి. ఆ ప్రక్రియలో అనువాదం కూడా చేరింది. వాస్తవానికి అనువాదం సాహితీ ప్రక్రియ కాదు. కాని ఇప్పటి సాహిత్య విలువలు విశ్వవ్యాప్తంగా మారిపోయాయి. ఎన్నో భాషలలో సాహిత్యం అనువాదాల రూపంలో మారుతూ వస్తుంది. ఇది మంచి పరిణామం. సి.పి.బ్రౌన్ లాంటి ఆంగ్లం పండితులు వేమన పద్యాలను ఆంగ్లం భాషలోకి అనువదించారు. జర్మన్, ఫ్రెంచి, ఇంగ్లీషు, గ్రీకు, లాటిన్ వంటి భాషల నుండి హిందీ సంస్కృతం, తమిళం, కన్నడం, తెలుగు వంటి భాషల నుండి మంచి సాహిత్యం అనువాదాల రూపంలో రూపాంతరం చెందుతుంది.

అనువాదాలలో ప్రధాన సమస్య భాష ఒక గ్రంథాన్ని మరొక భాషలోకి అనువదించేటప్పుడే తప్పకుండా ఆ భాషకు ప్రజలకు సంబంధించిన సంస్కృతులు, అలవాట్లు, ఆచారాలు, జీవన విధానం, భౌగోళిక పరిస్థితులను అర్థం చేసుకుని అనువాదాలు జరగాలి దాని వల్ల విలువైన సాహిత్యం అందుతుంది.

మూలభాష నుండి యధాతథంగా వచ్చిన అనువాదాలు ఏనుగుల లక్షణ కవి భర్తృహరి సుభాషితాలు. దువ్వూరి రామిరెడ్డి పానశాల, రామప్రోలు రుబాయిలు, ఇలా ఎందరో రచయితలు, కవుల రచనలు ప్రజాదరణ పొందాయి. అటు తరువాత వచ్చిన అనువాదాలలో స్వేచ్ఛానువాద పద్ధతిని వాడి కవులు స్వేచ్ఛగా అనువాదాలు చేయడం ప్రారంభించారు.

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-3, (July-Sept), 2025

ఈ అనువాదాలలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, యాంత్రిక విధానం, ఆధునిక శాస్త్రానువాదం వంటి అంశాలు కాలనుగుణంగా ఇందులో చేరాయి. అనువాదాలు కేవలం గ్రంథాలు, పుస్తకాలు కాకుండా సినిమా, టి.వి., రేడియో, కంప్యూటర్ వంటి విభిన్న రీతుల మీద కూడా పరిశోధనలు ప్రారంభమైనాయి. దాని వల్ల అనేక భాషలలోని అనేక విశేషాంశాలు ప్రపంచానికి దగ్గరగా రావడం మనం చూస్తున్నాం. దీని వల్ల భాష భావ వినిమయం జరుగుతుంది. ఏ భాష నుండి అనువాదం చేశామో ఆ భాష పట్ల గౌరవం కలిగే అవకాశం ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది. అది ప్రపంచీకరణలో ఒక ప్రత్యేక భూమికను కూడా పోషిస్తుంది.

4. తెలుగు అనువాదం : తెలుగులో ఎంతో మంది రచయితలు, కవులు విమర్శకులు ఇతర భాషల నుండి అనువాదాలు చేశారు. విభిన్న భాషల్లోని కవిత్వం, నవల, కథ, నాటకం వంటి వాటిని అనువదించడం అనువాద ప్రక్రియలలో అత్యున్నతమైనదిగా అనువాదకుల అభిప్రాయం. తెలుగు సాహిత్యంలోకి అనువదించేవి తెలుగు పాఠకులకు చేరువుగా వుండే విధంగా జాగ్రత్తపడాలి. ఆరోగ్యకరమైన హాస్యం, సాంస్కృతిక వైవిధ్యం, సామర్థ్యత భావోద్దేశాలు మొదలగు వాటిని అనువదించడం కత్తి మీద సాము లాంటిది. దానిని కవిత్వంగా మలచడం అనువదించడం కష్టమైన ప్రక్రియ.

తెలుగులో నన్నయ నుండి నేటి వరకు ఎంతో మంది మంచి అనువాద రచయితలుగా గుర్తింపు పొందారు. తెలుగు ప్రాచీన సాహిత్యంలో నన్నయ, తిక్కన, ఎర్రన, శ్రీనాథుడు కనిపిస్తే ఆధునిక సాహిత్యంలో శ్రీశ్రీ, కోడవటిగంటి, పి.వి.నరసింహారావు, రంగునాయకమ్మ వంటి వారు కనిపిస్తారు. ఇంకా గుజల్స్, నానీలు, హైకూలు, రెక్కలు, రుబాయిలు వంటి ఇతర భాషలలోని సాహిత్యాన్ని తెలుగులోకి తెచ్చి వన్నెలద్దిన కవులు మన తెలుగువారే.

ఏదైనా ఒక భాష నుండి తెలుగులోకి అనువాదం చేసేటప్పుడు కొన్ని నిర్దిష్టమైన నియమాలను లేదా లక్షణాలను తప్పకుండా పాటించినట్లైతే నాణ్యమైన అనువాద సాహిత్యం వస్తుంది. తెలుగులోకి అనువాదాలు చేసే వారు తప్పకుండా కొన్ని అంశాలను పాటించాలని విమర్శకులు అంటారు. దాని వల్ల అనువాద

సాహిత్య తరంగిణి

(తొలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-3, (July-Sept), 2025

సాహిత్యం బలోపేతం అవుతుందని వారి నమ్మకం అనువాదకులు పాటించవలసిన కొన్ని అంశాలు.

సునిశిత నైపుణ్యం
వ్యక్తిత్వ వికాసం
నిర్దిష్ట ప్రణాళిక
సామాజిక సమస్యల పట్ల అవగాహన
భాషా సామర్థ్యం
సృజనాత్మకత
సాహిత్య జ్ఞానం
అభివ్యక్తికరణ నైపుణ్యాలు
సంభాషణా చాతుర్యం
జోచిత్రం

అనువాదకుడు ఇటువంటి కొన్ని అంశాలను తన రచనలో పాటిస్తే అత్యున్నమైన అనువాదాలు తెలుగు భాషలోకి పుష్కలంగా వస్తాయి అనుట సముచితమే.

5. సాహిత్య ప్రక్రియగా :

ఆధునిక సాహిత్యంలో వచ్చిన విభిన్న మార్పులను గమనిస్తే తప్పకుండా అనువాదం ఒక సాహితీ ప్రక్రియగా ఉండాలి అవశ్యకత వుంది. ప్రపంచం కుగ్రామంగా మారిపోయి డిజిటల్ యుగంలోకి అడుగు పెడుతున్న తరుణంలో మన తెలుగు భాష నిలబడాలంటే తప్పకుండా అత్యాధునిక సాంకేతికతను పొంది అనేక భాషలలోని పదసంపదను, సాహిత్యాన్ని, విజ్ఞానాన్ని ప్రాధి చేసుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

ఈ రోజు సాహిత్యం పుస్తకం నుండి ఇంటర్నెట్‌లోకి మారిపోయింది. ఫోన్, కంప్యూటర్, నెట్, వాట్సాప్, బ్లాగ్‌లు, ఫేస్‌బుక్‌లు వంటి అత్యాధునికతను సంతరించుకుంది. దానిని మనం తప్పకుండా ఆహ్వానించాలి. అప్పుడే భాష మనుగ్గుడ సాధ్యం అవుతుంది. పద్యయుగం నుండి వచన యుగం దాకా జరిగిన సాహిత్య పరిణామ దశలు మన తెలుగు సాహిత్యపు వికాస దశలను చూపుతాయి. అందుకనే అనువాదాన్ని కూడా ఒక సాహిత్య ప్రక్రియగా గుర్తించి విస్తృతంగా పరిశోధనలు చేసి రచనలు చేయవలసిన అవశ్యకత ఎంతైనా ఉంది.

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-3, (July-Sept), 2025

ఒక భాష నుండి అనువదించిన కవిత్వం స్వతంత్ర కవిత్వం అవుతుందా? అన్న విమర్శకుల ప్రశ్నలకు జవాబు తప్పకుండా వుంది. మరో భాషలోని సాహిత్యాన్ని చదివి అర్థం చేసుకుని మనకు నచ్చినట్లుగా మలచటం అత్యంత కష్టమైనది. దాని కంటే మన భాషలోనే మనం కవిత్వం చెప్పడం సులభం. అంతటి క్లిష్టత అనువాద సాహిత్యంలో నేడు కనిపిస్తుంది. కాబట్టి దానిని ఒక సాహిత్య ప్రక్రియగా మనం అనుసరిస్తే తప్పకుండా దాని ఫలితాలు సద్వినియోగం జరుగుతాయి.

మారుతున్న కాలాను గుణంగా భాష, సాహిత్యం మారాలి. ఆధునికతను ప్రోత్సహించాలి. విజ్ఞానానికి అనువాదం గొప్ప ఉదాహరణ. కాబట్టి అనువాదాన్ని సాహిత్య ప్రక్రియగా అనుసరిస్తే ప్రపంచ సాహిత్యాన్ని, విజ్ఞానాన్ని మనం తొందరగా ప్రోధి చేసుకోవడానికి ఒక మంచి అవకాశం అని చెప్పుట అతిశయోక్తి కానేకాదు.

ముగింపు : “సాహిత్య ప్రక్రియగా అనువాద అనువాద సాహిత్యం ‘ ఒక పరిశీలన” అనే ఈ వ్యాసంలో అనువాదాన్ని ఒక సాహిత్య ప్రక్రియగా గుర్తించి అనుసరిస్తే తెలుగులోకి మంచి నాణ్యత, నైపుణ్యత, సాంకేతికత కలిగిన విజ్ఞానాన్ని తీసుకుని రావచ్చునని ఈ వాక్యం ద్వారా నా అభిప్రాయం తెలుపుతున్నాను. అనువాదాలు ఎప్పుడూ పరాయి భాషల సమూహం కాదు అందులోని విభిన్నాంశాలు మనకు, మన సాహిత్యానికి వన్నె తెచ్చేవిగా, భాష సంపదను పెంచేవిగా ఉంటాయని నా ఆలోచన అందుకే అనువాదం తెలుగు సాహితీ ప్రక్రియగా గుర్తింపుకు రావాలని అందరూ దాని పట్ల సముఖత కలిగి దాని ఆవశ్యకతను గుర్తించాలని, గుర్తిస్తారని ఈ వ్యాసం ద్వారా తెలుపుతున్నాను.

ఆధార గ్రంథాల

రామచంద్రారెడ్డి, రాచమల్లు. అనువాద సమస్యలు. హైదరాబాదు: యుగసాహితీ ప్రచురణ, 2011. ముద్రితం.

సుబ్బయ్య, వల్లంపాటి వెంకట. అనువాద కళ నా అనుభవాలు. విశాఖపట్నం: విశాఖ రచయితల సంఘం, 2005. ముద్రితం.

నారాయణరావు, వెల్చేరు. అనువాదాలు అపవాదాలు. హైదరాబాదు: ఎమెస్కో, 2010. ముద్రితం.

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-3, (July-Sept), 2025

శ్రీనివాసరావు, భండారు. అనువాద సంవాదాలు. విజయవాడ: తెలుగు అకాడమీ, 2014. ముద్రితం.

మహమ్మద్, డా. తెలుగులో అనువాద ప్రక్రియ. హైదరాబాద్: సాహితీ అకాడమీ ప్రచురణ, 2016. ముద్రితం.